

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

TÜSİAD

YÖNETİM KURULU BAŞKANI

ÖMER SABANCI'NIN

YÜKSEK İSTİŞARE KONSEYİ

AÇILIŞ KONUŞMASI

30 Eylül 2005
Sabancı Center

TÜSİAD AVRUPA SANAYİ VE İŞVERENLER KONFEDERASYONLARI BİRLİĞİ (UNICE) ÜYESİDİR.

İstanbul : Meşrutiyet Cad. No: 74 Tepebaşı 34420 İstanbul - Türkiye
Ankara : İnan Cad. No: 39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara - Türkiye
Brüksel : 13, Avenue des Gaulois, 1040 Brussels-Belgium
Washington D.C. : 1250 24th Street, Washington D.C. 20037 - USA
Berlin : Mörkisches Ufer, 28 10179 Berlin-Mitte - Germany
Paris : 12, Rue Godot de Mauroy 75009 Paris - France

Tel: (90-212) 249 19 29
Tel: (90-312) 468 10 11
Tel: (32-2) 736 40 47
Tel: (1-202) 776 77 70
Tel: (49-30) 28 878 6300
Tel: (33-1) 426 516 40

Faks: (90-212) 249 13 50
Faks: (90-312) 428 86 76
Faks: (32-2) 736 39 93
Faks: (1-202) 776 77 71
Faks: (49-30) 28 878 6399
Faks: (33-1) 426 516 99

e-mail: tusiad@tusiad.org
e-mail: ankoffice@tusiad.org
e-mail: bxloffice@tusiad.org
e-mail: usoffice@tusiad-us.org
e-mail: info@tusiad-de.org
e-mail: satan@tusiad.org

web: www.tusiad.org

Sayın Başkan, değerli üyeler, değerli basın mensupları

TÜSİAD Yönetim Kurulu adına hepinizi saygıyla selamlıyorum. Meclisin tatil dönemi olmasına rağmen, Haziran ayındaki istişare konseyimizden bu yana, hayli hareketli günler geçirdik. Ekonomi canlı tartışmalara sahne oldu, özelleştirmeler hız kazandı. Terörün başını yeniden kaldırma girişimleri, Başbakan'ın "Kürt sorunu" ifadesini kullanması, siyaset dünyasını "yaz uykusu"ndan uyandırdı. Avrupa Birliği ile ilişkilerde zeminin her gün biraz daha ısınması, hareketliliği artırdı.

Büyüme, cari açık, ihracat, faiz, kur, petrol fiyatları gibi konularda yaz aylarında çeşitli tartışmalar gündeme geldiyse de, ekonomide olan biteni bütün olarak değerlendiren bir yaklaşım söz konusu olmadı. Bugün, toplantımızın ikinci yarısında, genel sekreter yardımcımız Ümit İzmen ekonomideki gelişmeleri ayrıntılarıyla analiz edecek. Ben burada, işsizliğin çarpıcı biçimde azaltılması, refahın geniş kitlelere ve tüm bölgelere yaygınlaştırılarak eşitsiz gelişmenin önünün alınması için ekonomide bir atılım yapmanın olmazsa olmaz gerekleri üzerinde duracağım.

Türkiye yaz dönemine, Sayın Başbakan dahil herkesin üzerinde birleştiği bir analizle girdi: Ekonomide 2003 ve 2004 yıllarında sağlanan rekor büyüme, istihdam üzerinde olumlu etkilerini gösterememişti. Ülke ekonomisi bu dönemde verimlilik artışına odaklanmış, bu sayede YTL'nin değer kazanmasından kaynaklanan sorunlar bir ölçüde dengelenebilmişti.

İstihdama ilişkin son rakamlar bu yıl 900 bini aşkın yeni istihdam yaratılabildiğini gösteriyor. Ancak işgücüne yeni katılımlar da aşağı yukarı aynı miktarda. Yani ekonomimiz istihdam yaratmaya başlamış olsa da, henüz işsizliği mutlak olarak azaltacak bir seviye yakalayabilmiş değil. Bunu ancak yeni yatırımların hızlı bir şekilde artmasıyla sağlayabiliriz.

Bıkmadan usanmadan anlattık, yine anlatmaya devam edeceğiz. Yerli olsun, yabancı olsun yeni yatırımların artması, ancak bu yatırımlara dünya piyasalarında rekabet gücü sağlayacak elverişli bir yatırım ortamı sağlanmasıyla mümkündür.

Vergilerin rekabetçi oranlara indirilmesi taleplerine çeşitli tepkiler gösterilirken bir nokta göz ardı edilmektedir: Vergi indirimi isteyenler ile vergi tabanının genişletilmesini, denetim ve cezaların artırılmasını, daha etkin bir gelir idaresi isteyenler aynı kesimlerdir. Siz kayıt dışı çalışmaya, yaşamaya alışmış kesimlerden "vergi indirimi" talebi geldiğini gördünüz mü?

Elektrik fiyatları dünya fiyatlarının sürekli üzerinde seyreden, petrol fiyatlarındaki vergi yükü en üst seviyelerde olan, vergi gelirlerinin yarısını dolaylı vergilerden sağlayarak piyasaların gelişmesini yavaşlatan, kayıt dışı ekonomisinin büyüklüğü ile haksız rekabet ortamını normalleştiren, kurumlar vergisi benzerlerinden çok yüksek olan bir ülkede yabancı yatırımcı neden yatırım yapsın? İç piyasada gerekli derinliği bulamayan, maliyetler ve kurlar yüzünden ihracatta rekabetçi fiyat oluşturamayan yerli yatırımcı nasıl yatırım yapsın?

Burada yerli ve yabancı büyük kuruluşlardan bahsetmiyoruz. Onlar sahip oldukları sermaye gücüyle, fizibilitelerini daha uzun vadeli yaparak yeni yatırımlara girişebilirler. Nitekim girişiyorlar da...

AB örneklerinin bize gösterdiği gibi, hem yerli sanayide, hem de yabancı sanayide esas itici gücü orta ve küçük boy sanayi kuruluşları oluşturmaktadır. İstihdam sorununa çözüm önemli

oranda bu kesimden gelecektir. Bu kesim ise, faaliyetini ince dengeler üzerine kurmakta, içerde ve dışarıda rekabet edebilmek için uygun yatırım ortamına ihtiyaç duymaktadır.

Daha önce de dile getirdiğimiz gibi, pek çoğu bizim büyük sanayi kuruluşlarımızla boy ölçüşebilecek irilikte olan Avrupalı KOBİ'ler Türkiye'yi bir üretim üssü olarak görüyorlar. Öncüleri Türk şirketleriyle işbirliği yapmaya ya da kendi tesislerini kurmaya başladılar. Ama, bize birkaç şirket değil, yüzlerce yatırımcı gerekli. Bu da ancak, bizim gibi bu yatırımcıları ülkesine çekmeye çalışan AB'nin yeni üyeleriyle ve diğer çevre ülkelerle rekabet edebileceğimiz bir yatırım ortamı yaratmamızla mümkün.

Sayın Başbakan'ın dikkatleri bir kez daha üzerine çektiği Güneydoğu illerimizde ciddi bir yatırım eksikliği var. Doğu ve Güneydoğu'nun sorunları önemli bir ağırlık taşımakla birlikte, başka yörelerimizde de yatırım eksiklikleri, gelişmeden pay alma sıkıntıları var. Bu konuda, sözlerin ve vaatlerin ötesine geçebilmek için, doğru stratejiler ve rekabetçi politikalar benimsenmesi şart.

Rekabetçi vergi oranları, kayıt dışı ile mücadele, temel girdiler üzerindeki vergi yüklerinin azaltılması öncelikli koşullar olmakla birlikte, bölgesel kalkınma ve KOBİ destek politikalarına sahip olmak da olmazsa olmaz koşullar arasında yer alıyor.

Kuşkusuz, bir yandan yeni yatırım ve istihdamla, vergi oranlarını düşürüp vergiyi tabana yayarak bütçe gelirlerini artırırken, torbanın altındaki deliklerin de bir an önce yamanması gerekiyor. Sosyal güvenlik ve kamu yönetimi reformları ile özelleştirmeler bu açıdan kritik önem taşıyor.

Oy depolarını taciz edeceği korkusuyla nasıl kayıt dışı ekonominin üzerine bir türlü gidilemiyorsa, aynı gerekçelerle, sosyal güvenlik sisteminin yarattığı kanamayı durduracak operasyon da bir türlü gerçekleştirilemiyor. Sonbahara kalan bu operasyon sağlıklı bir şekilde yapılırsa, bütçede orta vadede çok önemli bir yük azalması sağlanmaya başlanacaktır.

Kamu yönetiminde verimliliğin artırılması yönünde çeşitli hazırlıkların yapıldığını biliyoruz. Ancak geliştirilen yaklaşımı bütünlüğü içinde görmek henüz mümkün değil.

Özelleştirmelerde hükümetin kararlılığını tümüyle destekliyoruz. Bu sürece bağlı olarak ortaya çıkan ve yabancı düşmanlığına kadar varan tepkileri ise, abartılı bulmakla birlikte olağan karşılıyoruz. Dünyanın her tarafında özelleştirmeler dirençle karşılaşmıştır. Burada, dünya gerçeklerini görememekten kaynaklanan samimi bireysel tepkiler de, imtiyaz, güç ve statü kaybından duyulan endişelerin örgütlediği toplu tepkiler de resmin ayrılmaz parçalarıdır.

Hükümet, iletişim eksiklikleri bir yana bırakılırsa, özelleştirmeleri doğru ve şeffaf biçimde yürütmektedir. Özelleştirme alanında bugüne kadar gerçekleştirilenleri bir devrim olarak nitelemek abartılı olmayacaktır.

Ekonomiye ilişkin değerlendirmelerde bu kez yapısal konuları öne aldık. Çünkü konjonktürel dengelerin iyi korunduğunu düşünüyoruz. Öncü göstergeler olumlu sinyaller vermeye devam ediyor. Büyüme yavaşladı ama bu yıl da yüksek seviyesini koruyacak. Enflasyon yıl sonu hedeflerini yakalayacak hatta belki daha aşağıda gerçekleşecek. Cari açık, büyümeye paralel olarak genişlemeye devam etse bile, kısa dönemde bir finansman sorunuyla karşılaşmayacak. Kısacası ekonomi, yapısal konulara el atmak için elverişli bir ortamda olacak.

Kuşkusuz bütün bu olumlu veriler, ekonomide istikrarı sağlayan iki önemli çıpadan biri olan IMF ilişkilerinin korunması zorunluluğunu ortadan kaldırmamaktadır. Bu ilişkilerin 2007 sonuna kadar sürecek olması, olumlu tabloyu tamamlayıcı bir faktördür.

Değerli üyeler,

Yalnızca kısa ve orta vadede ekonominin ikinci önemli çıpası olduğu için değil, uzun vadede ülkemizin geleceği açısından hayati önemde olduğu için Avrupa Birliği ile ilişkilerimizi dikkatle izliyor, gelişmelerin içinde olmaya gayret gösteriyoruz.

3 Ekim yaklaştıkça, pazarlıkların hız kazandığına, tarafların her an yeni bir taktikle sahneye çıktıklarına şahit oluyoruz. Son dakikaya kadar manzara sürekli değişecek gibi gözüküyor. Dolayısıyla burada AB koridorlarındaki gelişmeleri değerlendirmenin bir anlamı olmayacağı kanısındayız. Ancak, bu süreçte alınan ve alınması gereken tavırlar konusunda birkaç söz söyleme ihtiyacı hissediyoruz.

Her şeyden önce, Türkiye'nin tam üyelik talebinin haklı olduğunun altını çizmeliyiz. Bu talebi yapmak için gerekli koşulları yerine getirmiş olduğumuz AB tarafında da sıklıkla dile getiriliyor. Bugün AB'nin kurumsallaşma hatalarından kaynaklanan bazı sorunlarla karşı karşıyayız. Ancak bunun bedelini tam üyelik perspektifinden uzaklaşmakla biz ödememeliyiz. AB geleceğini iyi göremiyorsa, kurumsal yapısı ve bütçesi açısından stratejik bir vizyon eksikliğine düştü ise, bunun sorumlusu Türkiye değildir. Bu gerekçelere sığınarak yeni formüller üretmek, oyunun ortasında yeni kurallar koymaya çalışmak siyasi etikle bağdaşmaz.

AB'ye tam üyelik hedefiyle yola çıkmayan, karar sürecinde yeri olmayan, alınan kararlara ortak olmayan bir Türkiye'nin, AB'ye uyum sürecini bütünüyle üstlenmesi ve yerine getirmesi söz konusu olamaz. "Ayrıcalıklı ortaklık" kavramıyla dile getirilmeye çalışılan bu seçeneği savunan AB'li politikacıların, zihniyet olarak 19. yüzyılda kaldıklarını ve aslında Avrupa Birliği'nin demokrasi, refah ve barış ilkelerini de çok iyi anlamış ve sindirmiş olmadıklarını söylemekte bir sakınca görmüyorum.

Bu seçeneği külliyen reddetme ve Türkiye'nin tam üyelik perspektifinde ısrar etme konusunda hükümeti kuvvetle destekliyor ve kırmızı çizginin "ayrıcalıklı ortaklık" seçeneğinin reddedilmesinde yattığının altını çizmek istiyoruz. Zaten, AB'de akliselim sahibi politikacılar da bunun siyasi etiğe sığmadığını ve AB'nin kendi ilkelerini çiğnediğini dillendiriyorlar.

İkinci olarak, AB'ye tam üyelik sürecini ve bu süreci resmen başlatacak olan müzakereleri orta vadeli bir perspektifle değerlendirmemiz gerektiğini vurgulamalıyız.

Aslında sürecin ucu Türkiye için de açıktır ve öyle olmalıdır. Önümüzdeki yedi-sekiz yıl içinde Türkiye daha güçlü bir ekonomiyle, daha derinlemesine benimsenmiş bir demokrasi ve hukuksal düzenle toplum olarak AB üyeliğine hazır bir konuma gelecektir. O noktada AB'nin de Türkiye için çekim gücünü koruyor olması gerekir.

AB, ekonomik büyüme ortamına geri dönmüş, küresel rekabet gücünü tekrar yükselişe geçirmiş olmalı. AB içinde siyasal bütünlük ve olgunluk gelişmeli, dış politika, bütçe ve tarım politikası gibi alanlarda temel reform süreci ilerlemiş olmalıdır. AB, daha iyi işleyen bir kurumsal sistemle, anayasanın reddi sonrasında oluşan belirsiz ortamdan kurtulmuş olmalıdır. Bazı Avrupa ülkelerinde etkisi aşırı uçlardan merkez sağ ve sol partilere kadar yayılabilen popülist, içine kapanmacı, yabancı düşmanı ve hatta yer yer ırkçı siyasal eğilimler Avrupa demokrasisinin saygınlığına zarar verici bir düzeyde ortama egemen olmamalıdır.

Avrupa bu olumlu yönde ilerlese, demokratik, ekonomik ve toplumsal açıdan güçlenmiş bir Türkiye, Avrupa'nın yeniden oluşan dengelerinde kendini en iyi şekilde konuşturabilecektir.

Üçüncü vurgulanması gereken nokta, hükümetin de doğru biçimde yaptığı gibi, "Müzakere Çerçeve Belgesi"ne odaklanma gereğidir. Esas olan bu belgenin "müzakereleri sürdürülebilir biçimde başlatacak şekilde" düzenlenmesini sağlamaktır. Bu belge Avrupa Birliği'nin müzakerelerde izleyeceği yolu göstermektedir. Belge bir kez ortaya çıktıktan sonra önemli olan, Türkiye'nin kendi tutumunu çok açık biçimde dile getirmesi, itirazlarını bilgece bir üslupla ama tereddüde yer vermeyecek biçimde, Avrupa Birliği'nin temel değerlerine yaslanarak yapmasıdır.

Üzerinde odaklanmamız gereken husus, Türkiye'nin, 3 Ekim 2005 tarihinde hukuksal zemin değiştirecek olması, "aday ülke" olmaktan çıkarak "tam üyeliğe geçiş aşamasında ülke" haline gelmesidir. Bu olayın bilincinde olmamız şarttır. Bu olay dışındaki tüm siyasi söylemler ve tavsiye kararı niteliğindeki ifadeler ikinci plandadır.

Kıbrıs konusunda ise, daha önce de dile getirdiğimiz gibi, hükümetin bugüne kadar almış olduğu kararları desteklediğimizin altını çizmek isterim. Çözümü zorlama çizgisi korunduğu müddetçe, bu doğrultudaki karar ve eylemleri desteklemeye de devam edeceğiz.

Bu çerçevede, AB'nin Kıbrıs konusunda verdiği sözleri yerine getirmemesini de kabul edilemez bulduğumuzu bir kez daha ifade etmeliyiz. Türk iş dünyasının temsilcileri olarak, Gümrük Birliği'nin kapsamı genişletilirken, KKTC'deki Türk iş dünyasının ve Türk toplumunun ezilmesine göz yummamız söz konusu olamaz. Bu noktada yapılması gereken, Avrupa Birliği'nin, çözüm sürecinin Birleşmiş Milletler çerçevesinde yeniden başlatılması için harekete geçmesidir.

Değerli üyeler,

Türkiye olarak, demokratik reformlarda gösterdiğimiz başarıyı, teknolojiyi ve medyayı iyi kullanan bir iletişim stratejisi ile Avrupa'da saygınlığımızı artırma yönünde şimdiye kadar kullanamadık. Hiç değilse bundan sonra, son yılların demokratik ve ekonomik kazanımlarını kapsamlı bir uluslararası iletişim kampanyası ve 21. yüzyılın zorunlu kıldığı çağdaş bir diplomasi anlayışı ile siyasal kazanımlara dönüştürebilmeliyiz.

Ülke olarak önümüze konan koşulları tümüyle yerine getirerek müzakerelere başlama noktasına kadar geldik. Şimdi sıra, AB'nin, sahip olduğu ve tüm dünyaya yaymaya çalıştığı değerlerinde samimi olduğunu göstermesine geldi. Biz sağduyunun ve evrensel değerlerin sürece egemen olacağı konusundaki umudumuzu koruyoruz. 3 Ekim'in Türkiye için yeni bir sayfa olacağına inanıyoruz.

Beni dinlediğiniz için hepinize teşekkür ediyorum.

